

CZÓBEL MINKA

MAYA

BUDAPEST 1893
Singer és Wolfner kiadása.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-315-1 (online)
MEK-18018

TARTALOM

I.

AZ ÉLET KÖNYVÉBŐL.

IMA.
KERTÜNKBŐL.
ÜVEGHÁZBÓL - TEMETŐRŐL.
MÉG ÉL!
A SZÉPSÉG ANGYALA.
SPHYNX.
RÉTEGEK.
ÖRÖKRE MINDÖRÖKRE.
HULLÁMOK.
EUNOIA.
EGY TALÁNYRÓL.
TAVASZDAL.
KÉPTÁR.
PÁRHUZAMBAN.
IKARUS.
A FÉNY ÚTJA.
HÁRMAS VIGASZ.
CREDÓ.
CSILLAGOK.
BOECKLINIANA.
KÉT MALACZRÓL.
UPAS FA ALATT.
SZERELEM
ULTIMA RATIO.
ISTENNEL SZEMBEN.

II.

A HALÁL KÖNYVÉBŐL.

UJ HÉLOÏSE.
KEGYELEM.
PSYCHE.
KRISZTUS.
A VESTA SZŰZ.
AZ ÖZVEGY.
HÓ.
KI VAGY?
CHAOS.
CSEND.
VIRRADAT.
HOSSZÚ ÚTON.
INCARNATIO.
HOLLÓ SZÁRNYAK.
CASTOR ÉS POLLUX.
FÁTYOL.
DELELŐ.
SZÁNALOM.

I.
AZ ÉLET KÖNYVÉBŐL.

Kis nyugtalan földi álmok,
Ugyan miért zavarnátok?
Örök élet, örök béke
Úszik a nagy mindenségbe.

IMA.

Te sem tehetsz még róla: hogy világunk
Van, létezik, oh nagy hatalmas Isten,
Teremtened kellett, s im, te teremté
Eget, földet, - azért vagyunk mi itten.

És róla nem tehetsz, hogy létezésed
Örök, hogy elmúlhatlan lényeged,
S hogy elmúlhatlan örökkévalóság
Karjába dobtad mindenségedet.

Szép volt világod, s talán boldog is volt
Az ember rég? - de eltévelygett néped,
Elhagyták a reményt, a boldogságot
S választották a nyomort, és a vétet.

Te, a ki vagy, Te, a kit mind imádunk,
Bocsásd, bocsásd meg életünket nekünk!
Bocsásd, bocsásd meg oh hatalmas Isten
Hogy szenvedünk, hogy vétkezünk, hogy *élünk!*

KERTÜNKBŐL.

(Tájképrészlet. - Rythmicus próza.)

Hallgat minden, hallgat minden
Csak a nagy Pán ébred.
A lég oly tiszta, oly napsugaras,
Hogy szinte szürke lesz a kék,
Világos ég,
Túláradó fénytől, sugártól.
Ég lapjáról leválva
Szürkés, kékes homályba',
Óriás nyárfák ingó, csipkés koronája.

Itt, ott, mint egy éles hang
Elnyomott orgona zúgásban
Fel-fel kiált a szinharmonióból
Egy fiatal fa izzó, sárgás zöldje.

Bogarak zsongása
Fenn akad a légben,
Illattól sűrű légben.
A jázmin, a rezedilla illata
Terjed.
Átfogják a virágok
Lelküknek forró párájával
Minden bokornak egyes levelét.

Mesés, fehér, nagy gondolatok szállnak
Csodálatos piros virágok
Csillogó, égő kelyheikből
Fel-fel a légbe,
A bokrok árnyas, zöldes hűvösébe.

Ott, ott a nagy Pán!
Elsikló, kékes levél árnyak
Tévednek, játszadoznak
Felcsillanó, nevető isteni
Állat-szemén.

Hogy fénylenek
E zöld szemek
A forró, déli, aranyos homályban!

De nem, de nem. -
Ezt a fát ősmérem
Bár még csak álmaimban láttam:

Szent Bodhi fa!
Nyugalmat, bölcsességet ad.
S ki alatta ül - már nem nevezik „Pánnak”,
Egy fehér bölcs
Szeme sem zöldes tűz már
De egy gyémánt-szin, fehér csillag.

Nem nézhetek fényes tűzébe
Mert megvakít. -
De közelébe'
Érzem
A bölcsesség titokteljes homályát:
A vágytalan, a teljes boldogságot!

ÜVEGHÁZBÓL - TEMETŐRŐL.

Kopár temetőben,
Vad éjszaki szélben,
Virágot kerestem
Hideg havas télben.

Fösvények a holtak,
Szegény ez a kertem,
Csak elszáradt dudvát
Zörgő kórót leltem.

Asztalomra tettem
Tarka zöld cserépbe, -
Mellettük ibolyák
Sötét selymes kékje.

Üvegházban nyíltak,
Melegen teleltek
Halvány kóró mellett
De jó helyet leltek. -

Illatos virulás
Szép csendes enyészet:
Édes szülő anyjuk
Az egy, nagy, természet.

MÉG ÉL!

Hajnal hasad, reggel ébred -
Harmat-tiszta, szép az élet.

Őszre fordul a nyár heve,
Sárgúl már a fák levele.

Minden szenvedélynek vége,
Csak boldogság, csend és béke.

Aranyba szótt halvány kéken,
Csengő hangú, távol égen,

Habos, fehér felhők járnak.
Az erdőben könnyű árnyak.

Piros gyümölcs fán megérett. -
Csak csendesen, mert felébred!

Nem látjátok, nem halljátok,
Még is hogy mosolyog rátok.

Ő a nagy Pán! -

Szól a monda:

Hogy már meghalt. - De ki mondja?

Hiszen hallom sípját nappal,
Alkonyattal, virradattal.

Hangja megtölti a berket,
Éjjel csillag-sugárt kerget.

S ha letűnt a csillag-álom,
Lepkét fogdos a fűszálon,

Szöcskét üldöz a mezőkön
Gyíkot fog a háztetőkön.

Harmatot szór a virágra
Bimbót csókol minden ágra.

Csak hogy ember meg ne lássa,
Sűrű erdő lett lakása.

Fél a durva emberektől,
Értelmetlen élvezettől.....

Virág-szívú szűz leányok
Ti még Pánt is láthatjátok

Hisz tiétek az országa:
Tiszta szivek boldogsága.

A SZÉPSÉG ANGYALA.

(Rhythmicus próza.)

Oh emberek! hiába törtök életemre,
Halhatatlan vagyok!
Lakásom a föld, az ég, minden csillag,
A végtelen határtalan határa.

* * *

Gyűlöltök, jól tudom,
Mert testetek, s lelketek durva szövetét
Fájón érinti lényemnek sugárja.
Imádnak egyesek, de ezek is szenvednek,
Mert el nem érhet,
Csak tiszta lélek,
Egy hang, egy ének,
Virág illatja
A szív legfehérebb, legszüzebb gondolatja.
Ki salakkal szívében, szemembe néz,
Tüzembe vész,
Elég, elporlad menthetetlenül.

* * *

S mert úgy szeretitek a salakot
Ezért fordúztatok
A „Haszon Démona” felé.
De emberek,
Hisz’ nem lehet!
Ő gyengébb nálam.

* * *

Tartózkodásom volt hajdanta rég
A vad szűz rengeteg, -
Kivágtatok, - haszonra,
És hogy dőlt romba
Reményetek:

Hasznót nem hajtott a kopár föld,
De szép lett újra,
Bozót felverte,
Éretlen fanyar zöld,
Halvány kalászos ingadoztak
Az elfakúlt talaj felett.

Szárnyam érintése alatt
Kiszinesednek úndok gyárfalak,
Rettentő kémények magaslatából
Leszáll a füstös pára
Utcák hosszú sorára,

Megtelíti a város minden részét
Halált-hozó, betegség-terhelt léggel.
De ismét szép
A józan sivár kép
Ez ingó, vörös-lilaszín homályban.
Lehordátok templomok tornyait,
Gyárkéményt raktatok helyébe. -
Csak nektek kár, de engem el nem üztök.

* * *

Lakásom volt hajdan az ember teste
Arányban, színben szép,
Kiváló ép,
De ti elnyomtatok örökre
Betegség-, bűnnel, ferde öltözékkel.
S még sem lehet -
Nézd e szemet
Hogy ég, hogy ég,
Mi szép, mi szép!
Mert össze szedte, mind, fájó tüzébe
Az elkinzott, nagy, ős harmóniát.

* * *

S legfőbb szentélyem volt az ember lelke:
Ujra születtem minden gondolatban,
Minden érzésre szárnyam újra nőtt.
Hatalmassá tevém a földi embert,
Hatalmas volt, hatalmas, szép, és boldog.

* * *

De im, a Haszon démona szólt hozzá:
„Imádj engem, s *hatalmasabbá* teszlek!”
S a gyöngé ember meghajlott előtte
Csókolta a szörnyeteg ércz-kezét.
S most vonja, vonja, fuldokolva, lassan
Elképedt arczczal, kiszáradt lélekkel
Molochnak nehéz, szörnyű rabigáját.

* * *

Még vissza, vissza fordul néhány hívem,
Keresnek vágygyal, örült szenvedélylyel
S ha nem találják, - néma fájaldalmukban
Leborúlnak, komor ikertestvérem
A „Rút” borzalmas nagysága előtt.

* * *

Oh emberek, hát nem látjátok még se
Hogy mindhiába törtök életemre?
Megtettesülök ismét újra, újra
Csak ti szenvedtek száz halálos sebtől
Ha ellenem örült fegyvert ragadtok.

Mert én vagyok: a tisztaság, a béke,
A halhatatlan, fényes, örök Eszmény!”

* * *

Világosodni kezd a fehér hajnal,
Hamvas párák szürkés aranyba fonják
A földfeletti, hús, ember-lehelte,
Hullámzó, fátyolos ködréteget

* * *

Egy angyal hosszú arany-fehér szárnya
Siklott el hangtalanúl a homályba,
Hidak, folyók, kertek, házak, vad erdők
Temetők, legelők, város felett.

SPHYNX.

Hó pelyhet fogni lázas kézzel.
Egekbe nézni ember-ésszel,
Elszállni kóbor fellegekkel,
Remélni, várni, minden reggel. -

De hogy ha rá nő alkony árnya
Éjt-váró hallgatag világra:
„Mi volt ez mind?” hiába kérded.
Felelhetsz tán: „hisz’ ez az élet”!

RÉTEGEK.

(Rythmicus próza.)

Orgona hanggal hangzik az ének,
Ünneplik napját Megváltónk
Mennybemenetelének.

Ott térdel a nép
Sűrűn egymás mellett:
Durva szövetű földi alakok
Terjesztik a köznapiság lehet.
Minden szívben sajátos kicsinyes gondok:
Az önzés, a vétek. -
Közöttük téved,
Az örület sötétlő árnya,
Anyagiasság durva homálya.

Növendék lányok színes ruhákban,
Fejecskékükben: hiúság gondja,
Érzésük: „kényelmetlen”
Czifra, szokatlan, új öltözetben.

* * *

Amott egy sorban hetyke legények:
Kihívó szemek felvillanása.
Még most is? - *Itten?*
- Hisz' jó az Isten! -
Öreges asszonyok.
- Hosszú az élet -
De minek éltek?
Szívükben még mindig az anyag hatalma
Mely egyre csalja
A földi embert
Vágyról vágyra,
S nem nyújt nyugalmat, és nem nyújt élvezet.

* * *

De im, a sok lehajtott fej felett
Kitárt nagy templom ajtón
Beolvad, beözönlik
A forró, arany déli fény.
Tömjén-felhőkön szállva
Napfény, s égő viasz-gyertyák sugárja
Arany fátyolt szőtt, mely ott lebeg
A sötétlő fejek felett.

* * *

S a fátyolon túl, egy más rétegen,
Magasztos-édesen,
Elszálló hanghullámok:
Az orgona mély, zúgó hangja.

* * *

Keresztül tör most rajta
Fényes sugárként
Az oltár felől felhangzó szó:
Sursum corda!

* * *

E szóba fűződik most minden eszmény
Mely mint fehér vágy, tiszta gondolat
Ott lenn fakadt
A sötétlő szivekben:

A szeretet egy-egy csilláma
A hit a lelkesülés, a remény.
Felszáll e szóval, mint kúszó növény
Sugár fa ágán
Hogy nő, hogy terjed!

Már áttöré a templom boltívét
Már ottan száll
Napsugaras, kék, forró nyári égen,
Mint egy hatalmas nagy madár.

* * *

Hogy lenn maradt a vétek
Salak, sötétség
Oh e legfelső réteg!

Nagy Istenség, ezen keresztül látlak,
Felszállok hozzád,
Im, elérlek!

ÖRÖKRE MINDÖRÖKRE.

Ha érzésed, ha vágyad van
Temesd el hús magányba,
Megfejthetlen titok marad
A boldogság talánya.
Hiába üzöd - elvonúl
Csalóka, szürke ködbe,
S te tőle távol elmaradsz
Örökre, mindörökre.

Ha életed reménytelen
Ha többé már nem kérded:
A holnap, a titkos jövő
Még mit tehetne érted?

Ne gondold, hogy nyugalmat lelsz,
Hisz' életedhez kötve
A föld röge, a föld pora,
Örökre, mindörökre.

De csendesen, csak csendesen,
Egy távol fényre várunk,
Ez örök éjjelünk talán?
Vagy örök napsugárunk?
Egy fehér fátyol szállt le rád,
Szemed már el van fődve -
Pihenhetsz édes-csendesen
Örökre, mindörökre.

HULLÁMOK.

(Rythmicus próza.)

Emberélet! Feltűnik itt-ott egy alakja
Templomban, vásártéren, magányos utakon, mezőn,
Imádkozik ez, szánt amaz, ez szenvedő beteg,
Az már nyugszik virágos terítőn.

Feltűnik itt-ott egy jelenség,
De létének csak egy-egy perczét láthatom,
Lelküknek legmélyére nem tekinthetek
Éltüknek lánczolatját kezdettől végig nem kísérhetem.

Nem láthatom: testük miként szövődik
Napról napra ujult alakba át,
Nem tudhatom: kinek mikor, hol vége?
Hol szakad az örök nagy mindenségbe?

* * *

Csodás vagy emberélet! Folyamhoz hasonló.
Mely víztömegjét magával ragadja
Milliárdnyi cseppben,
S itt-ott felszínre kerül
Örök törvényű véletlenségből
Egy-egy megfénylő habja.

* * *

Álltam folyamnál fehér holdvilágban
Ködös párákon csillogott keresztül
A víz aczélja
Fehér fényesen,
S folyt a folyam tovább öröklét véghetetlen tengerébe.

* * *

Álltam folyamnál napsugaras délben,
Arany lett habja, színes fényes mélye,
Selymes tömegje át és át ragyogva;
Szivárvány színek játszadoztak benne
A zöld, a kék,
Viola színű árnyalat.
Napsugarakból szőtt arany háló alatt.
S folyt a folyam tovább öröklét véghetetlen tengerébe.

* * *

Álltam folyamnál bősüzt zivatarban,
Zuhogva ontá iszap-terhelt habját
Öröklét véghetetlen tengerébe.

* * *

És ismét álltam ezüstös folyamnál,
Lassan simúlt el felcsillámló habja
Illattól terhes esti lég alatt.
Lassan simúlt el milliárdnyi cseppje,
Megfénylett itt-ott a hullámok széle,
Megszédített az örökkévalóság
Emberfeletti fényes gondolatja:

* * *

E milliárdnyi cseppből egy se vész el,
Megy az örök tengerbe, - vissza jön majd
Felhőknek szárnyán,
Ködfátyol páráján.

Ki tudja?
Ezt a csepet mely most fényesen
Szemembe csillan, nem nézte-e régen
E helyen épen
Egy hozzám hasonló élő ember
Sok ezred év előtt lehúnyt szemével?

* * *

Hol az a szem, hol az a gondolat most?

* * *

Megvan! de hol? -

* * *

Csodás vagy emberélet, folyamhoz hasonló!

EUNOIA.

Az egy, hatalmas, végtelen nagy Isten
Lebeg a végnélküli Nirvanában
Elszenderül - a nagy, kimondhatatlan
Kétségbeejtő magasztos magányban.

Elszenderül, - és teremtő erővel
Álmában megteremti most az *álmot*,
Megálmodja magát, eget és földet
Meg az egész, nagy, végtelen világot

Oly mélységes, hatalmas lett az álma,
Hogy mind, e változandó álmoképek
Folytatva, az örök nagy Isten álmát
Azt *álmodják*: hogy léteznek, hogy élnek,

Az Isten álma szép, magasztos, tiszta,
De bele folyt a nagy harmoniába
Elferditőn, zavartan, visszatetszőn
A sok *teremtett* álmoképek álma.

Hová fejlődik még e vad zavargás?
Ilyen alakban meddig tart még itten
Az árnyak képződése, szétfolyása?
Mikor ébred már fel az öreg Isten?

EGY TALÁNYRÓL.

Megmozdúl a föld, nő az élet!
A világ uj tavaszra éled,
Szétfoszlik a hólepte álom
Mindent befénylő napsugáron.
Kizöldül száraz ágak vége,
Aranyfehérség távol égbe'
Sirhantokról a hó leolvad.
Virulni fog már minden holnap.
Virulni - s te aggódva nézed:
E virulásból mi a részed?
Létörömbben úszó világba'
Mi örökséged? néked szánva?

Mi? - Minden! - hisz' egy vagy a léttel
Az örök boldog mindenséggel.
Ha lázza szived által járja,
Hisz' ez is csak az élet árja!
Félsz, hogy oda vagy mindörökre
Föld porladó rögéhez kötve.
Hát nem tudod, boldogtalan:
A föld is csak az égbe van!

TAVASZDAL.

Egy nagy madár ijedve felsívit;
Buddha kinyújtja felém karjait,
Jóságosan szól a kegyelmes Isten:
„A boldogságot mért kerested itten?
Amott a nagy Pán tűzrózsákat ad,
De ti nem hallhatjátok már szavát,
Dala elhangzott csendes erdő-mélyen,
Befúlt öldöklő hideg szenvedélyben.
És ő maga? - Únottan, visszavetve
Magányosan tengődik, elfeledve.
Én? - oh én még sokáig várhatok!
Elöttem elmúlnak holdak, napok.
Megláthatod - mögöttem, ottan, távol -
A boldogság csak az a fehér fátyol.
Jösz?”
„Mennék de hisz’ mind utamban áll
A vak sötétség, rémület, halál,
Tátongó örvény.”
Kézen fog szeliden
Fehér alak: „Majd elvezetlek híven!”
Szól Megváltónk.

KÉPTÁR.

(Rythmicus próza.)

Világos napvilágban fénylettek a képek,
Beözönlött a nép,
Beszéltek erről-arról,
De érzés, gondolat, csak kevés volt a szóban.

* * *

A „képek lelkei” félénken, meg nem értve
Húzódtak vissza
Aranyos keretek mögé.
- Mert minden egyes képnek lelke van -
Csak mint az embereknek:
Haszonleső, hivalgó lélek ez,
Amaz művészi, öntudatlan
Ez minden napsugárra változó,
Hol elborúl, hol felderül,
Ez szól mindenkihez.
Az, elzárkozott, néma,
Csak akkor éled
Ha rokon-lélek
Közelét érzi.

* * *

Mondják: kép el nem éri a természetet.
Hát nem természet remek alkotása
A művész-szellem?

Ide lehelve
A művész lelke.
E képen, épen
Imádlak nagy természet!

* * *

Lehanyatlott a nap.
Villanyos lámpák lénye árad
Termek hosszú során.
Még mindig az az értelmetlen zsongás:
Jönnek az emberek
Sok aranyos keret
Csillog-villog
De a képek még némák, némák mindig.

Kitolong a népség
A villanyfény kialszik,
S termék hosszú során
Csend, néma éjji csend.

* * *

Előbb sötétség - aztán lassan, lassan
A homályos-zöldes üvegtetőn
Fátyolosan fehérén beszűrődik
A hold világa.

* * *

Ébrednek mind a képek.
Bár alakjuk a bizonytalan fénynél
Határozatlan, alig látható.
Elmosva rajzuk, körvonaluk,
De lelkük ébred
Ez, ez az élet:

* * *

Hajlongó nőalak ott, vissza kapja
Öntudatlan, kéjes mozdulatát
Él, él a test, s a lélek benne,
Átvilágítja a finom puha bőrnek sejtjeit,
Szempillák fátyola alatt fénylő szemet.

* * *

Gyümölcsös kertbe özönével szállnak
A napsugarak vissza,
Minden ágról
Hull lágy-leveles, illatos virág
S a tüzes-zöld gyepen
Világos kék ruhákban
Gyermekek.

* * *

Sötét háttérrel csendesén kiválnak
Sejtelmes, rémes alakok.
Ezek is élnek,
De hol? nem e földön, rejtelmes idegen világból
Hozta őket a művész haza járó szelleme,
A halál árnyából
Az élet széléről,
Képzelmünk túlvilági fényes csillagáról.

* * *

Mellettük egy más képen
Álmatag nyári nyugalomban
A föld, az élet édes boldogsága:
Boldog legelő állatok.

Amott egy nagy kép kinos vergődése:
Élni vágya
Hiába, hiába!
Hideg volt a mester szive, keze,
Midőn ezt festé.

Kigondolta ez óriási képet,
De nem adott éltet
Értelme nincs színeknek vonalaknak.
Szegény kép, mely már halva született
Hiába sirja vissza, az adós maradt, nem-lelt életet.

* * *

Mellette, ez már él:
Goromba szenvedély
Éli a köznapiság, vihogó undok életét.

* * *

De ott, ott, most a holdvilág
Egy képet csókol, beözönl
Ezüstös égi fénynyel.
Szól hozzá édesen:
„Te, te egyedül vagy itt rokon velem
Te tiszta égi sugár,
Melyet egy földi ember, földi módra
Láthatóvá tett minden földi szemnek!”
Csak kicsiny vázlat: vásártér darabja,
Vonalak, színek, mint más képen is,
És még is, még is,
Titokteljes nagy isteni erő
A megfoghatatlan, a kimondhatatlan
Itt, szemünk láttára.
Mi?
Ha ki tudnánk mondani!
„Művészinek” nevezzük úgy, köznyelven,
Mert más szót eddig nem találtak rá.

* * *

A holdsugár elsiklott régen
Hideg szürkés hajnali fényben
Várják a képes termék hajnal hasadtát, nap feljöttét.

PÁRHUZAMBAN.

Az ég alján alkony-sötétben,
Felcsillanó, kialvó fényben,
Libeg-lobog villámok szárnya.

Vasut töltésen ember árnya,
Halad, megy, tétovázó lépttel
Bizonytalan-fáradtan lépdel.
Mellette nyugtalan-lebegve
Egy fehér szárnyú halvány lepke.
Ez is haladna, - vissza késve
Villámszerű lesz röpkedése.
Inog, lebeg, függ a viharban
Növekvő, nyári zivatarban.

Az ember csak megy tétovázva,
- Sárgás sugár egy távol házba, -
Reménykedőn nézi a mécset:
Eléri még? - nem, már elkésett.
Az első sűrű cseppek hullnak,
Villanyos illatok simúlnak
A légből el, a földön széjjel,
Oly izgatott, rezgő az éjjel.

Délről egy forró szélroham -
A láthatár oly nyugtalan
Villámok mind sűrűbben égve,
Libeg-lobognak távol éjbe'.

Elhullámozó fényből kiválnak
Sötét, nyugodt hatalmas árnyak:
Faóriások koronája,
Támpont e villámló homályba'.
Sötét tömegjük körvonala,
Oly mozdulatlan a viharba,
Szilárd, határozott, kemény,
Körülte úszik, nő a fény.

Az ember csak megy, s száll a lepke,
Mind fáradtabban, visszavetve,
A fény, s az árny mind egybe olvad.

Hol van a tegnap? hol a holnap?
Hol van a lepke? már nem látom.
S az ember? - hát ez mind csak álom?
Elkésett, vagy már elhaladt?
Vagy már pihen fedél alatt?

A fák még tisztábban kiválnak,
Sűrűbbek, zordabbak az árnyak,
A fény most élesebb, nagyobb,
Mi volt? -

A villám lecsapott.

IKARUS.

I.

(Ragyogó reggel. Görög tájkép. Az átlátszó kék tenger felett sziklapart, fényes, sötét levelű babérok, s hamvas ezüstös olajfákkal. Kék ég lapjától leválva egy páros márvány templom vakító fehérsége.)

Egy hang.

A föld kicsiny volt néki. Forró vágya
A naphoz vitte. - Nem volt hozzá szárnya!
Csak ismét vissza hullott sáros földre,
Megcsúfoltan, szétzúzva, összetörve.

II.

(Négy órákor délután. Városi mulató hely. Józan sívár napfény. A harmat nélküli, lankadt, de buja zöld gyepen étel kosarak, maradékok, törött boros és sörös üvegek. Egy keringő leverően-vig hangja hallatszik. Kirándulók serege. Széles zsíros arczok, önelégedett ravaszos mosolylyal. Mind fáradt, s kissé részeg, de egy se mámoros.

A többség:

Ki földön jár, az óvatosan járjon.
Az égre nézni rossz, nem jó az álom,
Leghasznosabb a józan szürke élet,
Lidércz-tüzek a csillogó eszmények.

III.

Aranyban úszó alkonyat. Egy hegyen. A napimádók serege. Fehér köntösökben, kitárt karokkal fordulnak a bucsúzó nap felé. Alakjaikat előzőnlük a fényhullámok. Mindenik arczán mélységes áhítat, s némelyek szemében a teljes boldogság extásisa.

Néhányan:

Hát tudjátok ti mi a fény, az álom?
Boldog halandó *egy* volt e világon.
Ha összetörte irigyen a végzet!?
A napba mégis *közelebbről* nézett.

A FÉNY ÚTJA.

Istenem! oly sokan a haláltól félnek! -
Engemet elkábit ez a tenger élet,
Hiszen nincsen halál a nagy mindenségbe',
Csak élet, csak élet, - nincs kezdete, vége.

A régi istenek feltámadnak sorban:
Pán sípja megszólal zöldellő bokorban,
Buddha nagy madara széjjel bontva szárnyát
Beútazza, földek, s tenger pusztaságát.
Szétfoszlanak, jöttén az Isten fiának,
Sirokat környező, megsűrűdött árnyak,
Feltámad porából a test és a lélek,
Győzedelmeskedik a nagy, örök élet.

S éjjelente leszáll hozzánk, rezgő fénybe'
Kiégett csillagok tévedező fénye.
Kiégett a csillag. -
Hát az űrt nem járja
Fényeskedő lelke, széthintett sugárja?

S mi téves gondolat, rég letűnt alakok
Rólatok azt hinni: hogy már „meghaltatok”,
Hiszen még megvagytok. Szemlátható képen
Utazik fényetek a légben, az égben.

Ki tudja? a tejút valamely csillagja
Talán ép e perczben azt a sűgárt kapja,
Mely Krisztus keresztjét alkonyodón érte,
S megfürdött ama szent, elhullatott vérbe'. -
Amott meg távolabb az a halvány másik:
Rajta tán Lesbia szeme tüze játszik?
S másokon, másokon, szentek - hősök hadja:
Változó földünknek mind megannyi napja.

A ma elmúlt napnak széjjel dobott fénye
Látom, hogy száll, repül, szét a mindenségbe,
Látom, hogy utazik csillagról csillagra,
A legtűlsó, szélső, legtávolabb napra.

Találkozik ottan rég elszállt lelkekkel,
Rég letűnt időkkel a mai szép reggel,
S onnan ismét felénk vissza-vissza szállnak
Földünk légköréből eltűnt fények, árnyak.

Hallhatatlansága a nagy Mindenségnek!
Elszédit, elkábit, ez a tenger élet.

HÁRMAS VIGASZ.

I.

Rá nehezült lassan szívemre az élet.
Istenem, körültem de nagyon sötét lett!
De nem - hiszen van még lelkemnek egy álma

* * *

Mintha csak egyszerre a vigasz megszállna!

II.

Jártam a sok távol idegen vidéket,
Tenger bánatomtól az ég is sötét lett.
Jártam messze, távol, ösmeretlen földön
A fű is elszáradt lábam nyomán, zöldön.
S most hogy vissza tértem, most hogy *ittthon* vagyok,
Mintha szét szórhatnám a tenger bánatot.

III.

Sűrűbb, sötétebb lesz felettem a felleg.....
Keresek, nálamnál egy szomorúbb lelket,
Vigaszt mondok neki, - ha hallgat a szóra,
Tán az én szívem is megvigasztalódna?

CREDÓ.

Maya, rettentő diadalmas Maya!
Hányszor nyultam remegő lázas kézzel
Bűbájos könnyű fátyolod után!

El nem szíveltem tünde fényedet
Kerestem a „valót”, a „lényeket”
És mit találtam: új és új csalódás,
Hisz a valóság mindig oly valótlan.

De hát hol leljem, merre hol találjam
Az igazságot, az örök szépséget?
Az eszményt mely való, s valót mely eszmény?

Egy hangot hoz felém az esti szellő,
Az alkonyati aranyos homályból:

„Igaz legyen szived, igaz és tiszta
S szép és igaz lesz a világ is neked!”

CSILLAGOK.

Zúg a havas erdő magas koronája
Éjszaki szél rajta veszett tánczát járja.
Elszáradt levelek csörögnek a szélben,
Rémek keringnek a fátyolos nagy éjben.

Ezer titokteljes, ösmeretlen hangba
Bevegyül a holtak rég elnémult hangja
Nevemen szólitnak, halkan rám nevetnek
Lágy ölébe hívnak csendes enyészetnek.

Már kézen ragadnak -
im, a tulsó végről
Lefoszlott a fátyol a nagy ködös égről.
Előbb csak egy csillag halk sugárú fénye
Majd beolvad a köd tiszta csillagfénybe.

Ezer csillag ragyog le a havas földre,
Hó alatt megmozdul jövő tavasz zöldje,
Elszállnak a holtak, ég, s föld újra éled
- Nem, még nincs ideje -
ismét tart az élet.

BOECKLINIANA.

Szélvész felrázott hosszú álmaimból,
Ingott a ház, s körölte fehér nyárfák
Hajlottak, hajladoztak a viharban.
Fanyar világítás siklott el itt-ott
Az éj lebegő sötétsége közt.

Oh e sötétség! hogy terjed hullámszok,
Mint egy folyam megáradt zugó habja,
Jön közelebb, felér már szívemig,
Megtölti örült, sebes fájdalommal
Növekvő szörnyű, lázas rémülettel.

Távol, nagy elfelejtett nádasoknak
Zugása száll el hozzám a viharban.
Halk zízgés csak, de folyton nő, növekszik,
Megtölti szívem sebes fájdalommal
Növekvő szörnyű lázas rémülettel.

Ugy gondolom: ez a „jövő emléke”
Mely felszáll, mint egy hang, egy árny a múltból,
Megtölti szívem sebes fájdalommal,
Növekvő szörnyű lázas rémülettel.

Egy idegen kéz gyöngéd érintése
Siklott el lágyan homlokom felett.
Ősmerem e kezet.
Nem tudom, honnan jött? az élők, vagy a holtak országából.

De érintése tiszta szeretet
Egy idegen, egy távol, földöntúli
Átlátszó tiszta édes szeretet.

Lecsendesül az ég zugó viharja
Fehéresebb fényesebbre olvadtak már
Az árnyak.

S milyen talány!
Ez örületes sebes fájdalom
E növekvő nagy lázas rémület
A boldogság maga talán?

KÉT MALACZRÓL.

Uj tavasz illata! - langyos, meleg a lég -
Nagy téli álomból ismét felébredék.
Kizöldül a mező szinehagyott leple
Mélyebben lélegzik anyaföldünk keble.

Eltévelygő utam temetőbe vezet:
Tavasz ébredését, érzik vajjon *ezek*?
Egy nyitott sirverem - öreg ember hányja.
Vajjon? - *itt* végződik az élet talánya?

Vége sohasem lehet - de hol folytatása?
Az öreg egykedvűn csak a vermet ássa.
Mellette közelben, a temető alatt
Két növendék malacz túrja a kőfalat.

Vigan csavarodik az egyiknek farka,
Jókedvűen szét áll minden serte rajta
Társa a zöldellő mező hantján játszik
Mindkettőn az édes életöröm látszik:

Fiatal állatok öntudatlan élete -
Élet, élet, élet, a tavaszi légbe.
Temető kapuja lassan megcsikordul,
Elsuhanó szélről sarkába megfordul.

E váratlan hangtól a malacz megretten,
Egyszerre felvetik fejüket mindketten
Gyorsan elszaladnak tulsó mező végre
S ismét csak játszanak tavaszi napfénybe.

UPAS FA ALATT.

Bálterem!
Könnyü ruhák suhannak,
Hófehér vállak és karok
Hullámzó mozdulatban.
Felcsillan itt egy szem, egy gyémánt-csillag ott,
Mély tűzű, nagy, piros rubintok,
Halvány selymes fehérlő gyöngysorok.
Virágok lankadó kelyhéből száll az illat,
És száll átmelegült ruhák fodrából,
Hajfürtök hálójából.
Egymást keresztül vágva ingadoznak
A zene és a fény hullámai
Kábitón, édesen.

Feloldva fénybe, illatba, zenébe,
Az ifjuság, az élet.

Itt találkoztak ketten:
Fehér ruhás lány és egy karcsu férfi.
Midőn tánczközben egymáshoz simúlnak,
Két ifjú szív sejtelmesen megdobban,
Aztán beszélnek - lelkük összeolvad
Egy pillanatban, mindig jobban, jobban.
Az ifjú még sohasem volt ilyen boldog,
Szereti a lányt sovár szerelemmel,
A lány is őt.

Mi egyszerű ez - még is -
Mért nézi oly lemondó fáradt szemmel?
Remélkednék, ha merne - hisz a lányba,
Szerelmében - de nem hihet magába.
A múlt, a múlt kísértete felébred,
Minden mit a múlt felhányt, összetépett,
Életkelyhéből ivott hosszan, mélyen,
Kifáradt ezer lanyha szenvedélyben.
Bármit tegyen, a múlt hozzá van kötve,
Már késő, késő, minden, mindörökre.

S a lány? - oly szép, oly igaz a mit érez,
Sokszor kérdezték: mért nem ment még férjhez?
Ha felveti mélységes mély szemét,
Átérezni szívének melegét.
Kedélyét tavasz-napfény lepte el
És lelke tiszta, mint a hópehely.
És végre most előtte szive álma,
Nos? -

Nem! Mert hátha a *kétely* megszállna!
Ez ifjú lány nem élt még, de már látott.
Nyílt szemmel nézett életet, világot.

Feltűnik most lelkében anyja arcza,
A szív, mely megtört hosszú életharczba'.
Aztán eszébe jut egy lányalak:
Barátnője. - Fényes napsugarak
Sohsem játszottak üdébb lény felett.
Még látja azt a sűgárzó szemet,
A melylyel mondá neki: végre, végre,
Menyasszony, boldog - ma meghalna érte.
Aztán - narancsvirágos nász után
Mi jött? - Egy únott otthon, szív-magány.

A lányban ébred minden a mit látott:
„Jaj, nem azt a szörnyű narancsvirágot!”
S az ifjú szó nélkül mindent megértett!
„Te szép, te szent, nem - sohsem adom néked!”

Egymás mellett ülnek még, de már érzik,
A kétely lelküket mikép sodorja
Egymástól el: - Hullámzó tenger tükrén
Egymástól elsikló hajóknak sorja.
Közel voltak, - de hí a kékes távol,
A kedves kép elűszik, elhalad:
„Maradj! vagy én megyek veled!”
„Nem érted?”
„Maradnom nem lehet, vagy nem szabad!”

.....

Az ifjú szomorúan néz a lányra,
Egy búcsúcsók lett szemüknek sugárja,
Érzik: egy boldog életpillanatnak
Sajgó emlékezet, keserv az ára.

Egymásra néznek hosszan, önfeledten,
- Már kiki mással beszélget, nevet -
Tánczolnak mindaketten.

SZERELEM

A leány:

(szép, loyális, szüziesen bátor.)

Van egy szép szeretőd, van jó édes anyád,
Vágygyal, szerelemmel sokan néznek reád,
Mégis, csak egyedül *én* szeretlek, érted?
Nem teheti senki mit én teszek érted.

* * *

A férfi

(Egy Kaïn utód, a Baudelaire fajtájából. Előbb értelmetlenül hallgat, azután szeme felmelegszik, mint egy nem remélt, nem várt boldogságtól. Kitarja karját.)

Szeretsz? te szép, te szent! -

- „Úld az örök álom! -

Jer! tán csókjaidban végre megtalálom?

* * *

A leány.

(Visszalépve.)

Csókot kérj „*amattól.*” -

Nem tudod? Ha ajkad
Most ajkamhoz érne, örökre elhallgat
Szivedben, szivemben az a bűvös ének,
Csak salakja marad egy végső reménynek.

Mások szerethetik szép szavad beszédjét,
Szemed ragyogását, igézetes kékjét.
Ezeket megúntad. - Szived azért hallgat,
Mert *csak* ezt szerették, egyedül *ezt* rajtad.
Szivedre szerelmet ha rá erőltettél,
Minden ölelésre magányosabb lettél.

De oda, hol lelked borús álom-szárnya
A végtelenséget magánosan járja,
Oda szálllok véled, mert hozzám van kötve
Szived minden szála, hozzám, mindörökre.
Enyém vagy! fogva tart sejtelmes ígézet,
Bár alig hogy szemed a szemembe nézett.
Szerelmünknek nem lesz reménye, sem vágya,
Látod! *ezért* örök álmunk boldogsága.

Összefűz egy örök, lángoló szerelem,
Mert lelkednek lelkét: *álmodat* szeretem!

ULTIMA RATIO.

Hogy mért hervadnak a virágok? -
Ne kívánj többet, mint egy álmot,
Az álom élet édessége:
A boldogság, a csend, a béke.

Hogy mért magányos minden lélek? -
Szived álmát ki érthetné meg!.....
Mit láthatnál az izzó napban??
Örök, szent, a változhatatlan.

Szellőre megmozdúl a lég is. -
Te *élsz*, s boldog vagy még is, még is,
Hisz' elkísér fanyar magányba
Lelked átlátszó, fehér álma.

ISTENNEL SZEMBEN.

Imádlak téged eszmények eszménye,
Ki alkotóan létre hoztad éltem,
Ki rettentő-kegyelmesen megadtad
Az öntudatot, melyet sohsem kértem!

Nem lázadok fel a meglévő ellen,
Nem mondom: hogy az élet kín és átok.
Van, a mi van, mert hogy lehetne másképp?
Teremtél, és - én Néked megbocsátok.

.....

II. A HALÁL KÖNYVÉBŐL.

Ha halál van, mi nem vagyunk,
Ha mi vagyunk, nincs halál.

Epicuros.

UJ HÉLOÏSE.

Nincs közöm e földhöz - messze útra készen -
Érzem, nemsokára elhagyom egészen;
Nincs földi szerelmem, nincsen földi vágyam,
Titkos kezek vetik már halottas ágyam.

A nagy, csöndes éjben fehér pelyhek hullnak,
Puha hó fedí el emlékét a múltnak.
Szállnak, lelkemben is, fehér gondolatok,
A nagy havas éjben ismét „itthon” vagyok.

Éltem? nem éltem-e? - Mi is ez az élet,
Mely észrevétlenül álmok közé téved?
Színes volt az álom - beletisztult képe
A nagy, véghetetlen, örök fehérségbe.

KEGYELEM.

Ki látja e viharzó képet?
Az utakon zavargó népek
Menekülnének - hova? - távol -
Nem menekülnek a haláltól!
Őket itt, ott, mindenhol várja. -
Hervadt mezőket szélvész járja.
Röpíti a mezők felett
A sok elszáradt levelet.
Fanyar világítás az égben,
Most elsivít hullámozó légben
A borzalom kísértet-hangja:
Ódon torony repedt harangja.
Előbb a hang gyöngéd, kevés,
Összhangzatlan csilingelés.
Majd hozzá zúgnak hosszan, mélyen,
Kitört megrázó szenvedélyben
Szívet átjáró tépő hangok:
Rég elpattant, nagy vészharangok.
Ki húzza, húzza oly erővel?
Daczol a széllel, vad idővel,
A torony kőfalától fedve,
Körülte csapdos szürke leple,
Harangozó-rém ottan áll:
Fehér csontváz, örök halál.
És lenn a nép zavarva tódul,
Megrémült a harangozótól.
Most csapnak a kőhidon át,
Hol biztonság? Talán tovább?
Nem használ semmi - száll a hang,
Velőtrázón zúg a harang:
Ragály, betegség, álm, béke
Száll tördelt hangján fenn a légbe.
Oh emberek! minden hiába,
Előbb-utóbb elérhet szárnya.
A hidon át miért kerültök?
Hisz e hangtól nem menekültök!
Oh emberek, hát nem tudjátok:
E hanggal szűnik élet-átok.
Kérlelhetlen örök kegyelme
A természetnek, hangot lelve
Harangzúgásban száll felettünk -
Már mindent, mindent elfeledtünk.
Már minden szenvedésnek vége.
Sivító szél
Csörgő levél
Elmúló, elviharzó szenvedély
És aztán:
Csend, vigasz, halálos béke.

PSYCHE.

Illatot csókoltam, virágot szerettem,
Az életálomból még fel sem ébredtem.

S mostan már itt vagyok, a szép „másvilágon”,
- A multhoz hasonló, csak fényesebb álom. -

Ugyanaz, ugyanaz, csak tisztább a „lényeg”
Kevesebb az árnya, több fénye a fénynek.

Hajdan ember voltam, most már angyal leszek,
Illatot csókolok, virágot szeretek.

KRISZTUS.

Magas kereszten a város felett,
Haldokló szent, a Megváltó lebeg,
Bénult idegzetén megszűnt a kín,
Túl van a szenvedés határain.
Keresztje ágain csapdosva száll
Egy nagy sötét tollú holló madár.
Megváltónk homlokát érinti szárnya
Reá borúl a gyászos tollak árnya.

Tavaszi vihar kél a nagy távol égbe,
Ólomszín felhők szállnak rongyra tépve,
De a zavargó, vad felhők alatt
Elsiklanak az esti sugarak.
Ott lenn a napfény lám mi szépen terjed!
Fehér virágos, nagy gyümölcsös kertek
Selyemzöld fű, zománczos rét felett
Hullámszik, duzzad, nő a kikelet.
Tüzet szór a nap lángoló sugárja
Az ódon város fényes templomára.
Krisztus szeme most a városra téved,
Utczáin látja azt a tenger népet:
Hogy álmodják ama zavargó álmot,
Hogy üldik a nem-lévő boldogságot,
Hogy tolakodnak az egymás helyére:
És ezekért folyt áldozatként vére!

Szivébe vág most az Isten fiának
Mély szájalom, részvét, testvéri bánat:
„Atyám, atyám bocsásd meg, bármit tesznek!
„Hiszen nem tudják, hogy mit cselekesznek!
„Mely most szivembe szállt, ez égi fény,
„Sohsem csillan meg ezeknek szemén,
„Sohsem láthatnak tündöklő nagy égbe,
„Hogy hagyjam őket az örök sötétbe?”

Most lassan lassan a Megváltó lelke
Mintha fehér szárnyakkal útra kelne,
Oly útra, mely az „ösmertnek” határa,
Melyen minden halandó egymagába
Társ nélkül megy -

Melyen túl nem marad
Sem földi vágy, sem földi gondolat.

Az alkony száll, de nő az égi fény
Megváltónk megtörő, lankadt szemén
A fény felitta lelkét, vele szálla
Máslét titkos, magasztos távolába.

A VESTA SZÜZ.

Mi tartja izgalomban e zúgó tenger népet?
Halottas köntösében a Vesta szűz kilépett.
Fehér arcz, fehér fátyol az arany napsugárba'
Körülte zúg az élet, csábitja - mindhiába.

Csak le, a sírűregbe! - nincs kegyelem, remény,
Ajkán nincs szó, csak vágyak, kitágult nagy szemén.
Még visszanez, - még éri a napnak egy sugárja,
Legördülő nagy kőlap már aztat is kizárja.
Most hantolnak felette, - vad borzalommal hallja,
Lehallatszik még hozzá a nyüzsgő nép moraja,
Lassan eltávolodnak - s itt egyedül magába
Ez ifjú szűzi élet a síri vak homályba'.

Miért? hisz vétke nincsen!
Meggyüölték talán,
Mert tisztább mint a többi és büszkébb volt e lány!
Erényben, tisztaságban sosem hisz a tömeg,
Nagyobb *mert* nála lenni, most *ezt* boszúlja meg.

A sírbolt félhomályát mécsfény ragyogja át,
Talán elalvó lángja kitart egy éjszakát?
Aztán teljes sötétség, - mely változatlanúl
A Veszta szűz szemére örökre ráborúl.

„Nem, nem!” Az életöszton hatalmasan felébred,
Daczol, ví, a halállal e bátor ifjú élet
Őrült vad szenvedélylyel fellázad sorsa ellen
E hősi nemzedéktől öröklött, büszke szellem,
Dúl, tép: „csak szabadulni!” bármi legyen az ára,
Hisz' ez aczélos test még nem érett a halálra!
Gyöngéd újjával marja a sírbolt kőfalát,
A földréteg parányit sikolyja rezgi át.

Nem használ semmi, semmi, siket marad az éj.
Meggéneul fáradt karja, lehül a szenvedély.
Heves mozdulatától elhúnyt a mécs világa,
A szűz megtörve omlik keskeny halottas ágyra.
Nyílt szemmel, zúgó agygyal bebámúl a sötétbe,
Sűrűbb a lég, nyomottabb, tompább az éj sötétje,
A lány pihen nyugodtan, csak várja, várja, várja,
Halál mikor borítja sötét fátylát reája. -
Most mintha fény virradna elkáprázott szemén,
Lelkében új erővel sugárzik, nő a fény.
Feléje integetnek bódító bűvös képek,
Már túl van a „határon”, oly messze már az élet.
Száll visszatarthatlan', egy idegen világba.
Kibontva csillogóan lelkének fehér szárnya,
S mit nem adhat az élet, e pillanat megadja,
Magasztos nagy nyugalma az éjig felragadja.

.....

És fenn hullámszik, zúg tovább az élet.
Habján madárdal, virágillat téved,
Színösszhangtól túlárad tünde fénye -
Száz nyugtalan vágy, gond, remény a légbe',
Virúl, fejlődik a szép kikelet.
A csendes, fehér Veszta-szűz felett.

AZ ÖZVEGY.

Nyitott koporsóban ott fekszik a párja,
Csókkal édesgeti, ébreszti, - hiába.
Fellobbanó gyertya sárgás rezgő fénye
Halvány világot hint a halott felébe.
Koporsó diszélül leszedték a kertet,
Hervadt virágoktól nehéz illat terjed.
Virág illatától, tenger bánatától,
Özvegyszer asszony feje elszédül, elkábúl.
A selymes szemfedő könyeit felissza,
Hívja, csalogatja édes urát vissza.

Megkésért szerelmét küldené utána,
A halál határán túl - a másvilágba.
Gyöngé a szerelem, a terítő leplén
Nem hatolhat által - megfagy a holt keblén,
Gyöngé a szerelem, ellankad a szárnya
Idegen, mérhetlen, halál távolába.

Haragra váltja most a nő a bánatot:
„Maga, egyedül ment, hűtlenül elhagyott!”
Ugy érzi, mintha az ünnepélyre menne,
De ő ki van zárva, nincsen része benne.
Perel Istenével, természet rendjével,
Lázás, tehetetlen, fanyar szerelmével.

Kifáradt az asszony, megrokskad a térde,
Tántorogva omlik egy nagy karos-székbe.
Szeme eltévelyeg az egyik oldalon:
Hálóját hogy fonja szürke pók a falon.
Most e finom szálba zümmögő légy téved,
Ez is egy elfolyó, menthetetlen élet.
Álomhozóan száll zúgása a légtérben -
Elszunnyad az asszony a nagy karos-székben.

Alszanak mindketten, a halott, meg párja,
Csakhogy *ennek* álmát még az „álom” járja,
Amannak arczára nagy titok van vésve -
Egyik-másiknak majd mi lesz ébredése?

HÓ.

A hó kifárasztott, vihar utam állta,
Pihenőt tartottam havas pusztaságba',
Húllnak, egyre húllnak a fehér hópelyhek,
Elfedtek már mindent, mezőt, erdőt, kertet.

* * *

Csodálatos összhang sohsem hallott mása:
Mámorító dallam, fehér hóomlásba',
Csöndes várakozás bódító nyugalma,
Meg nem látott képbe', meg nem hallott dalba'.

Mintha most egy alak fényesen kíválna:
Fehér égi angyal földig érő szárnya.
Halál, vagy szeretet? vagy semmi? - vagy béke?

* * *

Sűrűn húlló fehér hópelyhek a légből!

KI VAGY?

(*Rythmicus próza.*)

A templom hűvös nagy hajóján átvonúl
Elavúlt tömjén illata:
Érzem az emberiség lehelét
Mely századokon át
Itt mondott imát.

Oltárképekről visszaszáll
Arany-hullámban, feldobott áhitat
Elsiklik, elvonúl
Csúcsos boltív alatt.

A sírkápolnát járja
Poros ablakon megtört, elfakúlt nap sugárja.
Pirosuló mécsek égnek:
Temetkezési helye ősi nemzedéknek.

Kőbe faragva
Thurzó Szaniszló hatalmas hősi büszke alakja.
Oroszlánon áll, zászló kezében,
Nemes vonások
Kőhomlokáról szótlan beszédben
Visszasugárzik
Nemes nagy lélek fanyar magánya.

Megértem! -
Szörnyű!
Hiszen már késő. - Röpke parányok
Kővé tömörülve, gúnyos utánzatban
Folytatják, játszásként az élet-álmodat.
Nincs, elmúlt, elszállt - és mégis itt van:
Szörnyű valóság,
Zord mozdulatlan nagy nyugalomban.
Látom alakja *megjelenését*, benne a lélek,
És még sem éled?

* * *

Szólj, ki vagy? Hol vagy? Mert összetörlek,
Ha nem szólsz, ha gyöngébb vagy nálam
Az erős halálban
És mégis gúnyolsz!

* * *

Ezüst hang csendül a templom hajóján,
Arany-faragványos oltár felől,
Csengetnek szent misére
S üde, friss, élettelt hanggal
Mely lapdajátékról, gyümölcsös kertekről, bársony mezőről szól -
Szőke fejű, piros ruhás fiú, kis ministráns
Felel a papnak:
Sed delibera nos a malo, Amen!

CHAOS.

Fárasztó az élet - csak már vége lenne -
Értelmét nem értem - nincs örömem benne.

Könnyen itt hagyhatnám, de ha eltávoznék,
Annyi kedves szivre búbánatot hoznék.

Elmúlik a „tegnap”, a „mának” már vége,
Pihenés órája - az is eljön végre.

De előbb elfonnyad minden egyes ágról
Minden egyes virág, - lehullik a fáról.

Melegség, napsugár, kifagy mind a légből,
Minden egyes csillag letűnik az égről.

Aztán csak sötétség - sűrű ködös fátyol -
Pihenés órája, hol vagy? - közel? - távol? -

CSEND.

Ne zavarjátok az álmot, az álmot!
Mért tépnéd mindjárt a nyiló virágot?

Tavaszi légben dallam ha szállna -
Zavart ne légyen a hangok álma!

Ne csókold ajkát halott leánynak -
Az álmok, az álmok oly könnyen elszállnak.

VIRRADAT.

Mért kívánsz napról napra élni,
Midőn már megszűntél remélni?
Ha lelked más, mint „mások” lelke,
Vigaszt, nyugalmat merre lelne?
Bolyongsz társ nélkül mindörökre
Az átláthatlan szürke ködbe.
Üldöd a bűvös eszményképet:
Az örök változatlan szépet
És mégis hányszor utad állja
A „rút” posványos ingoványa.

A „köznapi” csak szived marja,
De átölelt soványos karja
Erősen tart - betévedsz végre
Ízetlen, hitvány örömébe.

De várj, csak várj, rezdül a szellő,
Keletről jött egy fehér felhő,
A nap már rajta átviláglott,
Elmosta a zavart világot.

HOSSZÚ ÚTON.

De nehéz így fel a hegynek menni!
Álmaimban nem kísérhet senki.
Hogy birjam el e nagy boldogságot,
Ezt a nehéz gyönyörű nagy álmot?

De szomorú lenni a völgybe lenni! -
Álmaimban nem kísérhet senki.
Hogy birjam el e szomorúságot,
Ezt a nehéz gyönyörű nagy álmot.

Fehérednek körültem az árnyak,
Párás, ködös, fátyol-felhők szállnak,
Hogy elvesztem e nagy fehér ködbe
Álmaimmal egyedül, örökre.

INCARNATIÓ.

(Rhythmicus próza.)

Balzsamos üde lég!
Gyöngéd fűszálak siklanak ki
Az anyaföldből.
Bogarak jönnek,
Isten tudja hol aludták át
A téli álmat.

Csöndes zúgása száll harangnak, énekszónak,
Temetnek!
Könnyű már ennek.
Csöndesen letevék -
Már elhaladt a nép.
Öreg volt - ki bánja!
Talán a lánya?

Sárgás agyagrögök ásónyomás után
Nehezen tapadnak
Szélén a hantnak.
S tovább a halvány zöld fű szálain
Tompá fehéren
Egy csontváz része.
Sirból kivette, hogy helyet adjon másnak.
Az újabb társnak.

Megrémitett halvány elmúló színe,
Nyugtalanító rémes körvonalja.
Csak menekülni vágytam:
Hisz' ott halál van!

De aztán visszavonzott. Hosszan néztem:
A csontváz lassan-lassan fátyolos lett.
Fehér fátyolból alakja szövődött,
Élt ismét,
Titokteljes, idegen életet.

Ki vagy? ki vagy te idegen talány?
Én magam talán?
Ki visszajöttem
Egy réges-régen elmúlt életemből,
Melynek még egy-egy hangja megkap itt-ott
De folytatást már nem lelek reá.

.....

Balzsamos üde lég!
Gyöngéd fűszálak siklanak ki
Az anyaföldből,
Zománczos lesz a pázsit virágcsillagoktól,
Madárdal száll kék léghullámokon
S hullámszik az élet - honnan? - hova?

A földön, a légbe, az égbe -
Szédítő mindenség!
Nincs vége! Nincs vége! -

HOLLÓ SZÁRNYAK.

Egyedül, egyedül, sötét rengetegben,
Fényes csillagos ég magasán felettem,
Az óriás bükk is, hogy fénylik, hogy ragyog,
Ága közt fennakadt, tündöklő csillagok.

Mostan belevegyül a nagy éjszakába
Örök elmúlásnak sűrű, fanyar átka:
Látom, hogy foszlik le mindenről az élet.

Létre, öntudatra, ugyan minek éled?
Ha csak azért úszik perczekre napfényben,
Hogy letűnjék ismét örök sötétségben?

Ha csak a „faj” minden ezen a földtekén,
Mért él, miért szenved, miért létezik „egyén”?

Mért oh, mért ez *élet*, ha mégis *halál* van?

Csend! - Hát tudjuk mi fény van az elmúlásban?

CASTOR ÉS POLLUX.

Barátok voltak. - S im, az elmúlt éjjel
Az „egyik” meghalt.

Rémülten néz széjjel
A „másik”, az élő, az elhagyott:
Mi az? Ki az? e halvány hulla ott?
Nem ösmerheti meg, bár nézi, látja:
Ki mondja meg? - ez nem lehet barátja,
Ki hozzá lelke mélyéből beszélt,
Csak néhány másodpercze látott, élt!

S most már *úgy* meghalt, mintha halva lenne
Sok ezredéve. - Ez a titkos benne!
Egy pillanat csak a halál után,
S már kezdődik az örökös talány:

Élet változhat minden pillanatban,
De ott, az a nagy, rémes „változatlan.”

Az ifjú csak néz barátja szemébe:
Mily üveges, hogy megtört színe, fénye!

Nem érzi még a szörnyű bánatot,
Még fel nem fogta: hogy mily elhagyott.
Nem érti, hogy viselje e keresztet,
Még most csak egy titok lehétől reszket:
„Ki tudja, honnan jött e földi rögre?
Egy perczre *élt*, s most meghalt *mindörökre!*

Lassan gyengül a gondolat fejében,
És szíve elkezd fájni, tompán, mélyen.
Kitámolyog a sötétes szobából.
Virágot szed. - Mi megmaradt a nyárból:
Kakukfüvet, s néhány vadszegfű szálát.

Alig hajlongott kétszer, már is fáradt.

Szerény bokréta gyöngéden letéve,
Halott ifjú merev, hideg kezébe.

A „másik” ismét a mezőkre téved,
Aztán - még élt vagy negyven-ötven évet.

FÁTYOL.

Mért háboritnátok,
Csekély gondolatok?
Jövőt nem kérdezek
Múltat nem kutatok.

Csak megyek utamon,
Ki tudja hol vége?
Esténként felnézek
A csillagos égre.

Sohsem téveszt utat
Millió csillagja,
Egyik a másiknak
Sugár fényét adja.

Nem kérdem: túl rajtok
A végtelenségbe
Mi van? örök harcz-e?
Vagy örökös béke?

Tán még egyszer szemem
E titkon is átlát,
Ledobja majd az ég
Sűrű, örök fátylát.

És ha nem, és ha nem -
Csak előre bátran,
Örök nyugalom van
Az örök halálban!

DELELŐ.

Rászállt a déli nyugalom a földre,
Halványabb, lágyabb lett a nádas zöldje.
Megfoghatatlan tájkép: - nád felett
Átlátszó, párás, zord, kemény hegyek,
S elől egy rét - tüzes zöld színben égve
Zöldecs fényt vet a bágyadt halvány égre.

Hogy elmosódnak mind az ellentétek!
Fehér zománcz - nyugalmas déli élet -

Száraz zörgés siklott a nádon végig -
Sóhajszerű lehellet száll az égi:
„Mindenki nyugtot lel, békét talál,
„Csak én nem nyughatok, én a halál!
„Uram teremtem, mért nincs maradásom?
„Mért oly nehéz, oly szörnyű hivatásom?
„Kerül mindenki, menekülnek tőlem,
„De senki, senki nem futhat előlem.
„Magányosan, társ nélkül mindörökre,
„Az élet minden alakjához kötve.
„Oh egy perc nyugalom!” -

Egy szürkés árnyék

Lebeg tovább, megmozdul - menne, - vár még,
Megcsillan a sugárzó déli fény
Kaszája vízszinű, éles hegyén
Bűvös hatalma az arany sugárnak. -

Leköti most a déli fény az árnyat,
Túlárado fehér napfény,
Viruló szépség
Hullámzó élet közepette áll,
S egy percre megpihent szegény halál.

SZÁNALOM.

Édes uram Isten, de magad maradtál!
Szived nagyságából ezer kincset adtál
Az égnek, a földnek, a nagy mindenségnek,
Tégedet szeretni erény-e, vagy vétek?

Földi embernek még akadhatna társa,
Csak te légy elhagyva, az örök magányba?
Szánlak oly egyedül, szánlak olyan árván, -
Felszállok én hozzád a fehérség szárnyán.